

قزوین؛ شهر آب انبارها+تساویر

۲۴ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۱۱:۲۲

قزوین- معماری شگفت انگیز آب انبارهای قزوین که هر یک پلانی جداگانه و متفاوت دارند، از تزیینات هنری چشم گیری برخوردارند که این آثار را به مهمترین جاذبه های گردشگری شهر قزوین تبدیل کرده است.

گروه استان ها: استان قزوین به علت دارا بودن دهها آب انبار، به شهر آب انبارهای کشور شهرت یافته است و در نروز می تواند میزبان مسافران و گردشگران قرار گیرد. قزوین از قدیمی ترین حوزه های تمدنی ایران است که بر اساس یافته های باستان شناسان سابقه سکونت در آن به ۱۰ هزار سال قبل می رسد که این شهر پایتخت ایران در دوره صفویه نیز بوده است.

استان قزوین با ثبت بیش از یک هزار اثر تاریخی که ۱۲ درصد بناهای تاریخی کشور را شامل می شود در این زمینه در رتبه نخست کشوری قرار دارد.

شهر قزوین با پیشینه غنی فرهنگی متاسفانه هنوز برای گردشگران ناشناخته مانده است.

یکی از جاذبه های تاریخی و طبیعی استان، آب انبارهای آن است، تنوع اقلیمی و قابلیت های آبی و خاکی استان، امکان کاشت انواع محصولات گرمسیری و سردسیری را فراهم کرده است.

سابقه سکونت گزینی و تمدن ۹ هزار ساله و آثار باستانی و تاریخی چشمگیری در قزوین بوجود آورده است.

کمبود آب در قزوین سابقه طولانی دارد و حتی ناصرخسرو در سفرنامه خود به آن اشاره کرده است.

در قرن پنجم هجری، افراد خیر برای رفع کم آبی شهر اقدام به حفر قنات کردند، اما چون باز هم در تابستان کم آبی به وجود می آمد، مردم ثروتمند و خیر در محلات مختلف به ساخت آب انبار پرداختند.

شیوه ساخت آب انبارهای ایران، این بناها را به جاذبه های گردشگری استان هایی تبدیل کرده است که از تعداد بسیاری آب انبار برخوردارند.

قزوین از جمله شهرهایی است که به علت دارا بودن ده‌ها بنای آب انبار، به شهر آب انبارها شهرت یافته و در حال حاضر نیز به علت شیوه ساخت بی نظیر آب انبارها در قزوین، این بناها به عنوان مهمترین جاذبه‌های گردشگری این استان به‌شمار می‌روند.

ساخت و وقف بیش از ۱۳۰ بنای شکوهمند و پرهزینه برای انباشت و ذخیره آب در شهری که از دیرباز به کم‌آبی شهرت داشته، افزون بر هزاران واحد آب انبار خانگی و ده‌ها آبنگ کاروانسراهای شهری برای استفاده مسافران، قزوین را امروزه به شهر آب‌انبارها معروف کرده است.

معماری شگفت‌انگیز آب انبارهای قزوین که هر یک پلانی جداگانه و متفاوت دارند، از تزیینات هنری چشم‌گیری برخوردارند، و این مهم آب‌انبارها را به مهمترین جاذبه‌های گردشگری شهر قزوین تبدیل کرده است.

آب‌انبارهای این شهر که مهمترین بناهای تاریخی قزوین به‌شمار می‌روند، از جذاب ترین بناهای تاریخی استان قزوین به‌شمار آمده و به عقیده بسیاری از آژانسداران حاضر در تور یاد شده، به تنهایی می‌توانند، گردشگری قزوین را رونق بخشند.

افزون بر هزاران واحد آب انبار خانگی و ده‌ها آب‌گیر کاروانسراهای شهری برای استفاده مسافران در این شهر و ساخت و وقف بیش از ۱۳۰ بنای شکوهمند و پرهزینه برای انباشت و ذخیره آب در شهری که از دیرباز به کم‌آبی شهرت داشته، امروزه قزوین را به شهر آب‌انبارها معروف کرده است.

در حال حاضر به علت شیوه ساخت بی نظیر آب انبارها، این بناها به عنوان مهم ترین جاذبه‌های گردشگری این استان به‌شمار می‌روند. به همراه تعدد ساختمان‌ها، ویژگی بزرگ معماری ایرانی یعنی تنوع، ابتکار و پویایی نیز در ساخت بناهای مختلف و از جمله آب انبار دیده می‌شود.

معماران ایرانی در ساخت بیشتر بناها به یک نقشه و شکل واحد و تک‌رای بسنده نکرده و با در نظر گرفتن یک کلیت و مفهوم طرح‌ها و اشکال متنوع و جالبی ارائه کرده‌اند.

در نگاه اول چنین به نظر می‌رسد که طرح آب انبارها با توجه به بعضی از محدودیت‌ها از جمله ساخت عناصر آن در زیر زمین تنوع ندارد در حالی که با بررسی نقشه کلی و عناصر مختلف آن چون پلکان و پاشیر در نمونه‌های مختلف آب انبارها به خوبی می‌توان تنوع در نقشه و عناصر آن را مشاهده کرد.

از طرفی پرداختن به ادبیات شفاهی و فرهنگ عامه مردم قزوین بویژه قشر سالمند که حافظه‌ای به گستره تاریخ وجود و پایه ریزی این بناهای تاریخی دارند، نقل خاطرات و قصه‌های عامیانه مربوط به آب انبارها، می‌تواند در روشن کردن اذهان نسل نوین نسبت

به شناخت این بناهای تاریخی و به تصویر کشیدن ابعاد فیزیکی و روانی این یادبودها یاری کننده باشد.

آب انبار سردار بزرگ

آب انبار سردار بزرگ شهر قزوین، بزرگترین آب انبار تک گنبدی ایران است و در خیابان راه آهن این شهر قرار دارد.

بانیان این بنا محمد حسن خان و محمد حسین خان سردار از امرای فتحعلی شاه قاجار بودند.

این آب انبار دارای سردری رفیع با قوس جناغی است و راه شیر آب انبار، پنجاه پله سنگی دارد و برای دسترسی به آب باید دوازده و نیم متر پایین رفت.

مخزن آب آن مربع شکل و به ابعاد تقریبی ۱۷ متر است که مصالح به کار رفته در جرزهای آن، شفته آهک با روکش ساروج (مخلوطی است از آهک و خاکستر یا ریگ که در آب به مرور جذب انیدرید کربنیک کنند و آهکش به صورت سنگ آهک که محکم و پایدار است در می آید و از آن در جهت ساختن بنا استفاده می کنند که قطر آنها در حدود سه متر است.

گنبد عظیم آب انبار، آجری و در بالاترین قسمت آن بادگیری قرار دارد و ارتفاع بلندترین نقطه آن تا کف آب انبار، حدود ۲۸.۵

متر و حجم مخزن این آب انبار سه هزار و ۶۰۰ مترمکعب است.

آب انبار سردار کوچک

این آب انبار مقابل مسجد و مدرسه سردار در خیابان تبریز شهر قزوین قرار دارد و از بناهای ساخته شده توسط برادران «سردار» از امرای فتحعلی شاه قاجار در سال ۱۲۲۹ هجری قمری است.

سردر آب انبار، مزین به کاشی کاری و داخل ورودی آن دارای رسمی بندی و کتیبه ای از سنگ مرمر به خط نستعلیق است و راه شیرآب انبار ۳۶ پله دارد و مخزن آب انبار به صورت مربع و به ابعاد تقریبی ۲۰ متر است.

در مرکز این مربع، ستون عظیمی با قطر چهار متر قرار دارد و پوشش آب انبار را چهار گنبد خفته تشکیل می دهند که در مرکز هر یک، بخارکش کوچکی قرار دارد که گنجایش مخزن آب انبار، حداکثر سه هزار ۸۰۰ مترمکعب است و از این نظر بزرگترین آب انبار شهر محسوب می شود.

آب انبار آقا

آب انبار آقا از آثار دوره قاجاریه و نزدیک مسجد به همین نام در خیابان شهید انصاری شهر قزوین قرار دارد و دارای سردری مزین به کاشی معقلی و کاربندی است.

راه شیر آب انبار در حال حاضر دارای سی پله سنگی است و پائین ترین قسمت آن با کف کوچه، ۶۰ متر و ۹ سانتیمتر اختلاف سطح دارد و مخزن آب انبار به شکل مستطیل است و جرزهای آن با قطر تقریبی ۲۰.۲ متر، از شفته آهک با روکش ساروج ساخته شده و طاق مخزن آجری و گنجایش مخزن آن حدود ۸۰۰ مترمکعب است.

آب انبار زنانه بازار

آب انبار زنانه بازار واقع در ضلع غربی مسجد النبی، بزرگ ترین آب انبار بازار شهر قزوین است که بانی آن مرحوم «حاج ملا عبدالوهاب» از علمای بنام شهر و معاصر فتحعلی شاه است.

سردر اصلی این آب انبار از بین رفته و از روی شواهد سر در آن در قطع کوچک و ساده، بازسازی شده و راه شیر آب انبار دارای ۴۳ پله است و گنجایش ۲۳۵۰ مترمکعب آب را دارد.

جرزهای آب انبار از شفته آهک با روکش ساروج ساخته شده است و پنج بادگیر دارد که همگی در پشت دیوارهای بازار و مسجد پنهان گشته اند.

آب انبار مسجد جامع

آب انبار مسجد جامع در جلو خان مسجد جامع شهر قزوین واقع و بنابر کتیبه ورودی آن در زمان سلطنت «شاه سلیمان صفوی» ساخته شده است.

سر در آب انبار دارای طرحی ساده و فاقد هرگونه تزئین است و راه شیر آب انبار دارای ۳۷ پله سنگی و مخزن آن گنجایش ۱۸۰۰ مترمکعب آب را دارد و جنس دیواره های آن از شفته آهک به قطر ۴۰.۲ متر است.

آب انبار حاج کاظم

این آب انبار در سال ۱۲۵۶ هجری قمری بنا شده و زیباترین آب انبار شهر قزوین محسوب می شود و دارای سردری زیبا، مزین به کاشی و طاق رسمی بندی و کتیبه سنگی و راه شیر آب انبار دارای ۳۳ پله با سقفی با قوس جناغی همچنین مخزن مستطیل شکل آب انبار با شفته آهک و آجر ساخته شده است.

از ویژگی های دیگر این آب انبار، وجود دو بادگیر به ارتفاع هشت متر با تزئینات کاشی کاری است این آب انبار در انتهای خیابان تبریز قرار دارد.

آب انبار حکیم

آب انبار حکیم در انتهای بازارچه سپه شهر قزوین واقع شده و بانی آن حاج میرزا آقای حکیم است که دارای سردری زیبا با رسمی بندی است و در کتیبه آن تاریخ ۱۲۴۴ هجری قمری آمده است.

راه شیر آب انبار ۳۵ پله سنگی دارد و مخزن آب انبار از شفته آهک با روکش ساروج ساخته شده و گنجایش آن در حدود ۹۰۰ مترمکعب است که در مقابل سر در این آب انبار، سقاخانه ای هم زمان با آب انبار شکل گرفته است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۸۵۷/تصاویر-انبارها-آب-شهر-قزوین>